

PLAN VOOR DE INTERNATIONALE ONTWIKKELING VOOR BRUSSEL

"STAPPENPLAN"

Advies van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie

8 mei 2008

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie heeft tijdens haar zitting van donderdag 8 mei 2008 het volgend advies eensluitend goedgekeurd inzake het Plan voor de Internationale Ontwikkeling "Stappenplan", behalve het punt inzake de vestiging van een handelscentrum van grote omvang in het Noorden van Brussel.

1. Context

Algemene opmerkingen :

De Commissie wenst eerst en vooral te beklemtonen dat zij het initiatief van de Regering op prijs stelt en de Regering feliciteert voor de opmaak van een Plan voor de Internationale Ontwikkeling.

De Commissie vestigt evenwel de aandacht van de Regering op de volgende punten :

De Commissie stelt zich vragen over het statuut van het stappenplan van het PIO, het gaat inderdaad niet om een plan in de klassieke zin van het woord maar eerder om een document van bedoelingen en programma's voor het coherent maken van een geheel van projecten die nog niet geconcretiseerd werden en die nog kunnen gewijzigd worden.

Deze coherentie is noodzakelijk, meer bepaald, voor de toepasbaarheid van het PIO, samen, met de gewestelijke plannen, al dan niet verordenend (GewOP, GBP, CET, Schema voor handelsontwikkeling, Atrium , klimaatplan, Huisvestingsplan enz.).

De Commissie dringt aan op een coördinatie van die plannen zodat een evenwichtige internationale en gewestelijke ontwikkeling kan gewaarborgd worden welke de ambities weergeeft van de Regering zoals deze vermeld zijn in het PIO.

De Commissie heeft de overeenkomst nagegaan van het PIO met het GewOP en het GBP(*)¹. Zij stelt de volgende elementen vast :

Het GewOP ziet het als een transversale uitdaging om "het internationaal en intercultureel karakter van Brussel integreren in belangrijke,geïntegreerde projecten, die duurzame ontwikkeling bewerkstelligen rond een sterke identiteit, gestoeld op openheid en dynamiek"; anderzijds geeft prioriteit 10 aan dat men "Een strategie uitwerken die het interculturele, internationale en Europese karakter van Brussel in de verf zet, met eerbied voor het dagelijks leven van de inwoners ".

---

¹ De Commissie verwijst tevens naar haar opmerkingen inzake het GewOP en het GBP in het hoofdstuk "De werkterreinen of projecten van het PIO – Bijzondere opmerkingen, meer bepaald in punt B inzake de collectieve voorzieningen.

De Commissie stelt aan de regering voor om het PIO aan te vullen op grond van deze uitdaging en van prioriteit 10 van het GewOP door in de vijf hoofdstukken hieronder vermeld in de paragraaf "De werkterreinen of projecten van het PIO" de troeven op het voorplan te brengen die gebonden zijn aan het multicultureel karakter van het Gewest. Dit op verschillende vlakken, niet enkel cultureel maar ook economisch, sociaal, inzake het leefmilieu, evenals architecturaal, erfgoedkundig, stedenbouwkundig, landschappelijk en natuurlijk.

De Commissie sluit zich aan bij de doelstellingen van het plan om de internationale ontwikkeling van Brussel te versterken door het globaal in aanmerking nemen, in een coherente omgeving, van alle problemen inzake de internationale aanwezigheid. Dit plan moet het internationaal imago van Brussel verduidelijken en valoriseren ten aanzien van de concurrentie van andere grote steden, de behoeften inzake voorzieningen en infrastructuren bepalen en eraan voldoen, de betrokken strategische ruimten op doeltreffende wijze lokaliseren en organiseren.

Overigens in het kader van de steun voor het welslagen van de doelstellingen van het PIO, meent de Commissie dat het noodzakelijk is deze te versterken door het in aanmerking nemen van bijkomende indicatoren voor karakterisering van het internationaal en Europees niveau van de steden. Verschillende studies stellen soms een reeks van zeer gespecialiseerde indicatoren voor. Als voorbeeld de recente studie van DATAR over de internationale klassering van het internationaal niveau van de Europese steden (*)² maakt het mogelijk er zich rekenschap van te geven dat alhoewel rekening werd gehouden met een reeks indicatoren voor de opmaak van het PIO, er geen rekening werd gehouden met een reeks andere'.

Een diepgaande analyse en het in aanmerking nemen van deze bijkomende indicatoren is belangrijk gelet op de steeds grotere concurrentie tussen de Europese steden en meer bepaald ten aanzien van de Europese houding die wordt ingenomen door Brussel.

Terwijl gepleit wordt voor een internationaal valorisatiebeleid, meent de Commissie dat het PIO tevens moet nadenken over de vereisten inzake een optimaal openbaar bestuur binnen en buiten het Gewest.

Zoals het voorwoord van het PIO aangeeft, "*Het beleid rond de internationale ontwikkeling moet de economie en de leefkwaliteit op plaatselijk niveau versterken en de gehele bevolking ten goede komen*".

Ten einde niet enkel de nationale en internationale actoren te laten deelnemen aan het ontwerp, maar tevens de bewoners, vraagt de Commissie aan de Regering om in het PIO meer de positieve gevolgen uit te werken die verwacht worden van de uitvoering van het plan voor de hele bevolking en, desgevallend, om de te nemen maatregelen aan te wijzen die moeten genomen worden om er de eventuele negatieve gevolgen van te beperken.

In het bijzonder, zou het nuttig zijn om de mogelijkheden naar voor te brengen van de verschillende projecten van het PIO inzake de ontwikkeling van de "netto-tewerkstelling" voor de Brusselaars. Deze kwestie zou op transversale wijze kunnen opgenomen worden in het PIO.

Zij meent dat er ter zake een echt beleid kan gevoerd worden en dat niet enkel de exogene ontwikkeling moet bevorderd worden (de buitenlandse investeerders aantrekken) maar dat tevens de endogene ontwikkeling van het economische potentieel moet bevorderd worden. De Commissie beklemtoont tevens dat het belangrijk is rekening te houden met het aspect "gezelligheid".

De Commissie vraagt dat een voorafgaande evaluatie van de gevolgen van de internationalisering zou uitgevoerd worden en dat desgevallend vooraf corrigerende maatregelen worden genomen.

---

² (*)² cfr.: "*Les Villes Européennes.- Analyse comparative – Documentation Française. DATAR (nu DIACT). Vergelijkende studie van 180 Europese steden van meer dan 200.000 inwoners, op grond van 15 indicatoren die het mogelijk maken het internationaal niveau van die steden en hun klassering te bepalen.*"

Zij stelt vast dat sommige actoren van de economische en sociale wereld niet werden geraadpleegd, evenals de burgerlijke maatschappij met inbegrip van de inwoners en vraagt bijgevolg een betere communicatie ter zake evenals een ruimer overleg en deelname met alle betrokken actoren, meer bepaald bij de latere etappes voor de uitvoering.

Aanvullend op de opmerkingen van de Commissie inzake het overleg en de raadpleging van de actoren, meent zij dat het in de toekomst wenselijk zou zijn om bij de verschillende etappes van een dergelijk project de besturen te betrekken en/of de Brusselse universiteiten evenals de educatieve sector in het algemeen.

In dezelfde zin vraagt de Commissie dat andere specifieke studies van de verschillende strategische zones van het PIO zouden opgestart worden zoals studies en/of effectenverslagen en of haalbaarheidsstudies op het vlak van leefmilieu, handel, sociale aspecten, economie en mobiliteit.

De Commissie herinnert er aan dat zij tevens vanaf het begin wenst geraadpleegd te worden, ten einde haar adviezen te kunnen verlenen (over de programma's en plannen bijvoorbeeld) evenals tijdens de opmaak van de projecten eerder dan aan het einde ervan of bij de uiteindelijke goedkeuring.

Deze laatste opmerkingen hebben betrekking op alle volgende hoofdstukken, deze worden niet specifiek herhaald.

2. De werkerreinen of projecten van het PIO

Bijzondere opmerkingen :

A – City marketing

De Commissie stelt aan de Regering voor om de tekst van het PIO aan te vullen met de definitie van City marketing zoals vermeld in het GewOP :” geheel van middelen dat wordt aangewend om het toerisme en het cultureel imago van de stad te bevorderen”.

Ter herinnering de "marketing urbain est un des outils du développement stratégique des villes, pour rechercher les meilleures réponses individuelles et collectives aux attentes des citoyens et des entreprises. Cette approche encore novatrice représente un défi d'organisation, de connaissances et de méthodes pour la gestion urbaines, ainsi qu'un défi culturel.....

Cet outil devra permettre aux élus locaux et à leurs services d'être mieux armés pour prendre en compte leur développement économique, pour renforcer la qualité et l'attractivité de la ville au profit de tous ses habitants et de ses visiteurs" (*)³.

De Commissie sluit zich aan bij de zorg van de Regering om het imago van Brussel beter te bevorderen.

Zij wenst dat het PIO de Brusselse bijzonderheden beter zou bevorderen.

Het komt er meer bepaald op aan de specifieke troeven van Brussel af te bakenen en deze te valoriseren : aanwezigheid van de EU en van talrijke buitenlandse gemeenschappen, organisatie van culturele en ontspanningsactiviteiten, het architecturaal en natuurlijk erfgoed, de hedendaagse vormgeving, de bestaande culturele instellingen, de handelszaken en de Brusselse ambachten,...

Het PIO maakt melding van de intellectuele uitstraling van de universiteiten en hogescholen, van de noodzaak van een samenwerking en specialisatie, de Commissie stelt aan de regering

---

(*)³P. NOISETTE et F. VALLERUGO (Le Marketing des Villes – un défi pour le développement stratégique).

voor om de troeven van Brussel nog meer te ontwikkelen op het vlak van de maatschappij van de kennis (verklaring van Lissabon) en om een luik toe te voegen inzake de ondernemingen die aansluiten bij de technopool-beweging van Brussel (gezondheids- en communicatieindustrie, ...)

Net zoals de andere Europese steden zou de city marketing de economische dynamiek op het voorplan kunnen brengen door de klemtoon te leggen op het potentieel van de onderzoekscentra en de vernieuwende ondernemingen.

De Commissie stelt voor de om bestaande structuren, zoals het BITC, te versterken eerder dan nieuwe specifieke structuren op te richten en verschillende samenstellend delen van de sociale partners te betrekken bij de beslissingsorganen.

B – De collectieve voorzieningen

De Commissie stelt voor om de titel van dit hoofdstuk als volgt te wijzigen : De voorzieningen en de infrastructuur.

De Commissie steunt de ambitie van de Regering om Brussel te verankeren als “hoofdstad van Europa, als “congres-, vrijetijds- en cultuurstad en als dynamische handelsstad”.

Opdat de noodzakelijke diensten kunnen verleend worden, zal de Regering voorziening per voorziening moeten evalueren wat er moet gerealiseerd worden inzake nieuwe infrastructuur.

De Commissie beklemtoont dat de voorzieningen, infrastructuur en diensten tevens zullen bijdragen tot de dynamiek van Brussel.

Zij herinnert er evenwel aan dat naast de te realiseren infrastructuur, de internationale kwaliteit tot uiting moet komen door het gebruikscomfort van de stad, de globale context en de samenhang.

De Commissie vraagt dat er voor alle voorzieningen zou overgegaan worden tot specifieke studies voor de beoordeling van leefbaarheidsvoorwaarden : gegrondheid van de voorgestelde ligging en eventuele alternatieven, noodzakelijke aanvulling tussen de voorzieningen, op te richten synergieën, impact op de andere Brusselse wijken, impact op het leefmilieu en het erfgoed, op de handel, op sociaal en economisch vlak en op dat van de mobiliteit,...

De Commissie raadt de Regering aan een terminologie te gebruiken die reeds bekend is in de gewestelijke plannen en om een onderscheid te maken tussen de collectieve voorzieningen en de openbare diensten, in de betekenis van het GBP, en de andere infrastructuur. Zij stelt aldus aan de regering voor niet de term “voorziening” te gebruiken wanneer deze verwijst naar de handel, omdat het gaat om een door het GewOP als prioritair erkende sector.

Zij oordeelt bovendien dat er een onderscheid moet gemaakt worden tussen de cultuursector en de andere economische en handelsdomeinen gebonden aan de internationale sector.

Indien sommige strategische zones duidelijk een nationale, Europese of internationale roeping hebben, stelt de Commissie aan de regering voor om daarentegen de internationale rol te verduidelijken die zou kunnen gespeeld worden door het Rijksadministratief Centrum en het Weststation ten aanzien van de andere voorgestelde sites.

Ten aanzien van het GBP en van de bestemmingen die erin voorzien zijn voor de strategische zones van de Heizel en Schaarbeek-Vorming (*)⁴ beveelt de Commissie de regering aan om in

---

⁴ Het GBP wijst enerzijds aan het Heizelplateau een bestemming toe van collectieve voorziening (een eventueel BBP zou andere functies kunnen voorzien maar binnen de limieten van het sterk gemengd gebied dat maar 3.500 m² handelsoppervlakte toelaat) en bestemt anderzijds de site van Schaarbeek-

het PIO aan te kondigen dat de ontwikkeling van deze twee gebieden wellicht een herziening zal vereisen van het GBP.

In het algemeen, voor alles wat de ontwikkeling betreft van de grote voorzieningen, waaronder de commerciële infrastructuur in de verschillende strategische zones van het PIO, beveelt de Commissie de regering aan ervoor te zorgen dat deze aansluiten bij de Europese stadsmodellen en deze actualiseren met integratie van het gemengd karakter van de activiteiten, de toegankelijkheid met milieuvriendelijke voertuigen en de voortzetting van het net van openbare ruimten.

Inzake de bestaande handelskernen stelt de Commissie voor het stedelijk beleid voort te zetten, opgestart door het Gewest in 1998 door de kwaliteitsvolle Brusselse handelszaken, die een internationaal cliënteel kunnen aantrekken, op te waarderen, te steunen en te promoten.

Inzake het project voor de vestiging van een nieuw handelscentrum in het Noorden van Brussel :

- **10 leden** oordelen dat het project van een shopping center aan de Heizelsite niet aansluit bij het perspectief voor verbetering van de internationale aantrekkelijkheid en niet zijn plaats heeft in een plan voor internationale ontwikkeling omdat de cliënteel die nu de in het GBP vermelde handelskernen bezoekt, zal afgeleid worden, in het bijzonder deze van de Vijfhoek en van de Bovenstad en van 2 andere shopping centers die als prioritair worden aanzien in het Schema voor handelsontwikkeling.

- **4 leden** menen dat zij niet over voldoende informatie beschikken om advies te verlenen. Zij wensen verduidelijkingen over de modaliteiten van dit voorstel van vestiging van een groot handelscentrum (zoals de ligging en de aard van de handelszaken bijvoorbeeld) en nadien het dossier opnieuw te behandelen.

- **2 leden** onthouden zich.

Bovendien vraagt de Commissie om de tekst van het PIO te verbeteren inzake het punt B1- e, over de aanbevelingen van het commercieel ontwikkelingsplan, door het aan te vullen met de zin die vermeld wordt in de samenvatting gepubliceerd door de regering" deze nieuwe handelsvestiging zal een duidelijke toegevoegde waarde moeten hebben ten aanzien van het bestaand handelsnetwerk".

C – De leefkwaliteit

De Commissie sluit zich aan bij de doelstellingen en prioritaire acties van het hoofdstuk inzake de leefkwaliteit. Zoals talrijke internationale studies hebben aangetoond (bv DATAR), is de leefkwaliteit inderdaad een doorslaggevend criterium geworden bij de vestiging van ondernemingen of woningen voor gezinnen.

De Commissie oordeelt dat het nuttig zou zijn een gewestelijke programmering te bestuderen van algemene infrastructuur en diensten op het vlak van energie, van om het even welke inzameling en recyclage van afval, van de infrastructuur voor milieuvriendelijke voertuigen...

Vorming als een gebied van gewestelijk belang met uitgestelde aanleg (hetgeen veronderstelt dat voor de ontwikkeling ervan de Regering vaststelt dat de toekomstige bestemmingen niet elders kunnen worden gerealiseerd en dat een bepaald aantal m² kantoren zou gerealiseerd worden in de administratiegebieden Noor, Zuid en Leopold).

Dit programma zou het moeten mogelijk maken de behoeften te kennen inzake oppervlakte en ligging om deze te kunnen opnemen in de arbitrages van de strategische zones.
De Commissie stelt aan de Regering voor om meer voluntaristische maatregelen voorop te stellen inzake duurzame ontwikkeling, welke noodzakelijk worden door de toekomstige uitdagingen van de energie.

De Commissie wijst nogmaals op aan het verband dat moet gelegd worden tussen de toekomstige inrichtingen en de mobiliteit.

De Commissie is voorstander van ieder voorstel van diversifiëring inzake het aanbod van mobiliteit, met inbegrip van het openbaar vervoer om de doelstelling te bereiken van vermindering van het autoverkeer.

Zij stelt evenwel een incoherentie vast tussen de in aanmerking genomen doelstellingen en de voorgestelde middelen om ertoe te komen. Zij wenst dat deze problematiek zou aangepakt worden rekening houdend met de toekomstige mobiliteitsbehoeften gebonden aan de nieuwe geplande infrastructures, evenals met de beperkte investeringsmogelijkheden van het BHG.

Zij beklemtoont tevens dat alle investeringen noodzakelijk voor een goede bediening van openbaar vervoer niet worden behandeld en dat deze zeker niet allemaal op hetzelfde ogenblik zullen kunnen overwogen worden. Er zijn bijgevolg arbitrages noodzakelijk tussen de aan te leggen infrastructures.

De Commissie vestigt de aandacht van de Regering op het feit dat de reizigers van het openbaar vervoer niet enkel om comfort en veiligheid vragen, maar tevens een grotere frequentie, een aanvaardbare reissnelheid en een goede spreiding van het net. De bewegwijzering van de toegangen dient verbeterd te worden, niet enkel voor het wegvervoer maar tevens voor het openbaar vervoer (en voor deze laatste, zowel buiten als binnen de stations).

De Commissie betreurt dat het IRIS-plan 2 nog steeds niet werd goedgekeurd.

De Commissie meent dat een essentiële bijdrage kan komen van een aanzienlijke versterking van de cultuur in het Brussels Gewest, de kenmerken van vroeger en nu, die reeds overal ter wereld bekend zijn en die een echte troef zijn van de leefkwaliteit.

Naast het belang van de kwaliteit van de grote stedelijke ontwerpen, pleit de Commissie ervoor dat de valorisering van het bebouwd weefsel wordt in aanmerking genomen, de opwaardering van het erfgoed: architecturaal, stedenbouwkundig, landschappelijk en natuurlijk, evenals een aanmoediging voor de productie van een creatieve, hedendaagse en kwaliteitsvolle architectuur.

Zij vraagt tevens dat twee specifieke paragrafen zouden toegevoegd worden inzake de politiek over openbare netheid en veiligheid.

D – De organisatie van een beter bestuur

De Commissie meldt dat een overleg noodzakelijk is met alle actoren van bij het ontstaan van het ontwerp, evenals met alle machtsniveaus maar tevens met de twee andere gewesten van het land. De Commissie verheugt zich op de oprichting van een interministerieel samenwerkingscomité dat de drie gewesten vertegenwoordigt.

De Commissie stelt zich vragen bij de aard van de "uitreiking van vergunningen voor bepaalde strategische gebieden" die zouden ingevoerd worden voor sommige strategische zones, daar het PIO deze niet verduidelijkt.

In ieder geval oordeelt zij dat de uitvoering van de ontwerpen op een duidelijke wijze dient te gebeuren en mits naleving van een democratische raadpleging (de geplande ontwerpen moeten het voorwerp uitmaken van de gewone maatregelen tot raadpleging en openbaar onderzoek).

De Commissie meent dat het belangrijk is dat de overlapping van bevoegdheden van de verschillende organen wordt vermeden en dat bijgevolg de respectievelijke opdrachten van het agentschap, van het bestuur en van de andere paragewestelijke organen (GOMB, BAO, BGHM,...) goed dienen verduidelijkt te worden.

De Commissie vestigt de aandacht van de regering op de noodzaak ervoor te zorgen dat de administratieve procedures en het nemen van beslissingen niet ingewikkeld is.

De Commissie oordeelt opdat het agentschap voor territoriale ontwikkeling een doeltreffend instrument zou zijn voor de internationale ontwikkeling van Brussel, dat het PIO moet aangevuld worden met de volgende punten :

- 1) Het agentschap zal rekening moeten houden met het economisch hinterland van Brussel.
- 2) Het overleg met alle actoren waaronder de private actoren moet opgestart worden vanaf de eerste etappes van het planningsproces.
- 3) Het agentschap zal de rol spelen van schakel tussen de verschillende actoren en zal zich bezig houden met de problemen inzake de deelname, de communicatie en de informatie van de uit te voeren projecten, meer bepaald in het raam van een beter operationeel karakter van de grote projecten.

De Commissie meent tevens dat de doeltreffendheid van het agentschap voor territoriale ontwikkeling tevens en vooral zal afhangen van het transversaal en interdisciplinair karakter: werken per project en niet per bevoegdheid.

E – Financiering van de acties vooropgesteld door het PIO

De Commissie stelt het belang vast van de fondsen die nodig zijn voor de uitvoering van deze projecten. Zij betreurt het ontbreken van een begroting en van een coördinatie van de voorgestelde maatregelen evenals het gebrek aan duidelijkheid inzake de verwachte gevolgen. Zij vraagt tevens dat de Regering prioriteiten vooropstelt inzake ontwikkeling gelet op de aanzienlijke financiële middelen waarop beroep moet gedaan worden.

De Commissie meent dat er partnerships openbaar-privé moeten opgezet worden voor de uitvoering van de projecten, welke de enige wijze is om de geplande projecten te kunnen financieren. Zij vestigt evenwel de aandacht van de Regering op het feit dat deze partnerships openbaar-privé aan de openbare overheden een voldoende controle moeten waarborgen van de gefinancierde projecten ten einde de beoogde doelstellingen te kunnen waarborgen.

De Commissie raadt de Regering aan over te gaan tot een ruime evaluatie van de ervaringen van de partnerships openbaar-privé die het Gewest heeft gehad maar ook een lijst op te stellen van de andere middelen ter uitvoering gebaseerd op het partnership van het type van gemengde economische maatschappij, vooraleer wordt overgegaan tot een toename van de structuren van dit type.

De Commissie meent dat de regering in het PIO zou moeten opnemen dat er naar middelen dient gezocht te worden bij de Europese en internationale instellingen om meer bepaald de stedelijke diensten verleend aan hun medewerkers (openbaar vervoer, openbare voorzieningen, enz.) te financieren.